

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av överenskommelsen med Marocko om främjande av och ömsesidigt skydd för investeringar samt med förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen godkänner den med Marocko den 1 oktober 2001 undertecknade överenskommelsen om främjande av och ömsesidigt skydd för investeringar samt ett förslag till lag om ikraftträdande. Syftet med överenskommelsen är att göra i synnerhet de rättsliga grunderna i fråga om investeringar mellan länderna klarare och att främja och intensifiera det på marknadsvillkor baserade ekonomiska samarbetet med Marocko. Genom överenskommelsen vill man garantera gynnsamma villkor för investeringar som görs av den ena avtalsslutande partens investerare och företag på det andra

avtalsslutande landets territorium samt erkänna behovet av att skydda investeringarna.

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då de avtalsslutande parterna har meddelat varandra att de konstitutionella villkoren för ikraftträdandet har uppfyllts. I propositionen ingår ett förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid en av republikens president genom förordning fastställd tidpunkt samtidigt som överenskommelsen träder i kraft.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Marocko är enligt sin grundlag en konstitutionell, demokratisk och social monarki, där parlamentet representerar folkets vilja. Kungen har en befäst ställning som ledare för sitt folk. Hans ställning stöds framför allt av frågan om Västsahara som ett landskap som hör till Marocko, en gemensam fråga som förenar folket och olika politiska inriktningar, samt hans traditionsenliga ställning som ledare för de troende. Kungen är både världslig och andlig ledare för Marocko. Beslutanderätten i centrala frågor om utrikes- och försvarspolitik samt religion innehåller av kungen.

Kungen utnämner regeringens medlemmar på förslag av statsministern. De mänskliga rättigheterna och åsiktsfriheten har under det innevarande årtiondet börjat respekteras allt mera. Den nuvarande regeringen har så gott som utrett de tidigare brotten mot de mänskliga rättigheterna. Pressen har en frihet som jämfört med situationen i andra arabländer är på nästan västerländsk nivå.

Parlamentet har, efter revideringen av grundlagen i september 1996, två kamrar. De 325 medlemmarna av underhuset väljs genom direkta val och de 270 medlemmarna av överhuset utnämns av representanter för kommunalförbunden, handelskammaren, arbetsgivarna och fackföreningsrörelsen. Parlamentsval förrättas enligt lag vart sjätte år, men man har ofta avvikit från detta.

I Marockos historia anses alawiternas tidsperiod börja 1664, då Moulay Rashid erövrade Fès. Hans efterföljare blev Marockos kanske mest kända regent Moulay Ismail, under vars tid de stamuppror som plågat landet kvästes. Marockanerna förlorade 1844 striden nära Oujda mot franska trupper som hade makten i Algeriet. Efter striden började det strömma in människor från Europa till landet. År 1912 tvingades sultan Moulay Hadif att godkänna fransmännens villkor och landet blev ett franskt protektorat. År 1912 utnämndes marskalk Lyautey till protektora-

tets första guvernör och under de följande åren ordnade han, oavsett krigstillståndet i inlandet, landets förvaltningssystem så att det blev funktionsdugligt och lät bygga vägar och hamnar. Efter diverse politiska vändningar och efter att Frankrikes auktoritet försvagats förklarade Marocko sig självständigt den 2 mars 1956, med sultan Mohammed V som regent. Han hörde till alawiternas dynasti. Mohammed V efterträddes av sin son Hassan II, som tog i bruk kungatiteln. Han efterträddes av sin son, den nuvarande regenten Mohammed VI.

I Rabat finns omkring 90 länders beskickningar. Av EU-länderna är alla andra representerade utom Irland och Luxemburg samt av de nordiska länderna alla utom Island. Europeiska kommissionen har en egen representation. FN och sju av dess fackorgan har sina egna representationer.

Marockos ekonomi har blivit mångsidigare under de senaste årtiondena. Jordbruket och gruvindustrin (i synnerhet fosfat) har inte längre samma viktiga ställning som tidigare. Marocko är ändå fortfarande världens största exportör av fosfat. Jordbruket, som är mycket beroende av nederbördsmängden som växlar kraftigt från år till år, sysselsätter fortfarande ca 40 % av arbetskraften. Servicesektorn är stor och välutvecklad och utgör 55 % av bruttonationalprodukten och sysselsätter ca 35 % av arbetskraften. Turismen är den viktigaste källan till inkomst från utlandet.

Den ekonomiska politikens viktigaste mål är att bestående höja den årliga ekonomiska tillväxten till 5-6 %. Avsikten är att på detta sätt förbättra sysselsättningen och medborgarnas levnadsstandard. Den marockanska regeringen har för att uppnå detta mål, med andra ord för att locka inhemska och utländska investerare till marknaden, initierat revideringar av lagstiftningen vilka gäller kapitalinvesteringar, oljeprospektering och oljeproduktion samt gruvindustri. Den arbetsrättsliga normuppsättningen reformeras i syfte att förbättra arbetsmarknadens flexibilitet. Man har också vidtagit åtgärder för att

inskränka den offentliga sektorn genom privatisering och genom att bevilja nya koncessioner för energiproduktion och vattenförsörjning.

Man kan anse att regeringen har tre andra sammanlänkade ekonomipolitiska huvudmål utöver tryggheten av den ekonomiska tillväxten: tryggande av socialservice för fattiga privathushåll, effektivisering av den offentliga sektorn och minskning av den sårbarhet hos ekonomin som föranleds av perioder av torka och av miljöförorening.

Marockos tunga byråkratiska maskineri utgör en stor utmaning för landets ekonomiska konkurrenskraft. Inom näringslivet råder missnöje också med de höga finansieringskostnaderna och den stränga beskattningen, infrastrukturens svaghet och den rådande osäkerheten när det gäller de framtida tyngdpunkterna för regeringens ekonomiska politik. Textilindustrin, turismen, livsmedelsindustrin och informationsteknologin, som är på uppgång, reflekterar starkast det mest centrala av ekonomins nuvarande problem: den utbildade arbetskraften tillfredsställer inte efterfrågan och hämmar sådana industrier, som annars skulle ha goda utvecklingsutsikter.

Oavsett att industrin och servicebranschen blir allt viktigare är den ekonomiska tillväxten starkt beroende av jordbrukets prestationskraft. Under 1990-talet led landet under fem år av svår torka till följd av vilken BNP:s årliga tillväxt under perioden stannade vid i medeltal 2,8 %. Tillväxten bör anses vara svag när det beaktas att folkmängden samtidigt växte med 1,9 %. I sin uppskattning i mitten av 2000 ansåg Världsbanken att en tillväxt på 6-8 % är en förutsättning för att sysselsättningsläget skall förbättras. Ärligen borde man klara av att bilda 200 000 nya arbetsplatser. Det verkar inte som om man kommer att nå detta mål och arbetslöshetsgraden kan alltså väntas stiga till knappt 30 % fram till 2005. Arbetslösheten är ett kroniskt problem i landet och kung Mohammed VI har ålagt regeringen att prioritera en lösning på problemet.

På grund av skyddet av den inhemska produktionen har landet tills vidare inte varit särskilt lockande för utländska investeringar. Det är lämpligt att sporra till sådana närmast i fall att etableringen på Marockos egen

marknad är det huvudsakliga målet eller att investeringen ger en klar fördel i den internationella arbetsfördelningen, som t.ex. inom textil- och beklädnadsindustrin.

Relationerna mellan Finland och Marocko är goda och problemfria. Finland ser Marocko som en Medelhavspartner och Marocko ser Finland som en del av EU.

Inom handelsrelationerna och de ekonomiska relationerna är det aktuellt med nya bedömningar. EU, och därmed även Finland, har ett nytt och starkt överenskommelseinstrument med Marocko. Målet med och betydelsen av associeringsavtalet är framför allt en handelsekonomisk integration. Vidare har utvecklingen av informationstekniken fått en god fart i Marocko och Finland är delaktig i detta genom att apparatur- och nätistributörer etablerat sig där. Tack vare denna utveckling ökade Finlands export med mer än hälften 2000. Hälften av exporten utgörs av elektronikprodukter.

Av de finska industriföretagen har endast Nokia etablerat sig i landet. Dessutom finns där de traditionella resebyråerna Aurinkomatkat och Finnmatkat. Vissa små företag som lutar på sin självständighet har dessutom meddelat att de ämnar etablera sig i landet.

Handelsutbytet med Marocko utgör ca 0,5 % av Finlands totala handelsutbyte. Vår varuexport år 2000 var 439 milj. mk och tillväxten var 60 % jämfört med året innan. Varuimporten fortsatte på samma nivå som tidigare, 143 milj. mk. Bytesbalansen har redan under två årtionden balanserats av turismen i Agadir.

Varusortimentet är koncentrerat på båda sidor. Finland säljer närmast telefoner och kringutrustning (48 % av exporten), trävaror (18 %) och säckpapper till Marocko. Finland köper i sin tur apelsiner och tomater (50 %), elektroniska komponenter (29 %) samt kläder (19 %).

Nästan alla EU-länder har redan en färdig överenskommelse eller åtminstone pågående förhandlingar med Marocko om ingående av en överenskommelse om investeringar. Etableringen av finska företag i Marocko har tills vidare varit ringa i jämförelse med t.ex. svenska företag. En mera positiv utveckling torde kunna väntas i och med överenskommelsen om skydd för investeringar samt när

de förmåner som frihandelsområdet mellan EU och Marocko för med sig konkretiseras.

Finland har sedan tidigare gällande överenskommelser om främjande av och skydd för investeringar med följande länder: Egypten (FördrS 3/1982), Kina (FördrS 4/1986), Sri Lanka (FördrS 54/1987), Malaysia (FördrS 79/1987), Ungern (FördrS 20/1989), Ryssland (ingånget med Sovjetunionen, FördrS 58/1991, protokoll om ändring FördrS 57/1999), Tjeckien (ingånget med Tjeckiska och Slovakiska Federativa Republiken, FördrS 73/1991), Estland (FördrS 104/1992), Lettland (FördrS 5/1993), Rumänien (FördrS 121/1992), Litauen (FördrS 119/1992), Uzbekistan (FördrS 74/1993), Ukraina (FördrS 6/1994), Vitryssland (FördrS 89/1994), Turkiet (FördrS 29/1995), Chile (FördrS 23/1996), Vietnam (FördrS 27/1996), Argentina (FördrS 21/1996), Republiken Korea (FördrS 25/1996), Thailand (FördrS 35/1996), Slovakien (ingånget med Tjeckiska och Slovakiska Federativa Republiken, FördrS 73/1991), Peru (FördrS 33/1996), Förenade Arabemiraten (FördrS 22/1997), Kuwait (FördrS 32/1997), Indonesien (FördrS 34/1997), Moldova (FördrS 42/1997), Kazakstan (FördrS 20/1998) Polen (FördrS 28/1998), Albanien (FördrS 16/1999), Oman (FördrS 18/1999), Bulgarien (FördrS 50/1999), Filippinerna (FördrS 52/1999), Libanon (FördrS 4/2000), Slovenien (FördrS 37/2000), Mexiko (FördrS 54/2000), Republiken Sydafrika (FördrS 8/2001), Bosnien-Hercegovina (FördrS 77/2001) och Ecuador (FördrS 79/2001).

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Bestämmelserna i överenskommelsen syftar närmast till att minska möjligheterna att behandla företagens investeringar godtyckligt samt till att göra investeringsmiljön i mållandet mer förutsägbart. Genom överenskommelsen strävar man efter att minska den politiska länderrisk som ansluter sig till utländska investeringar, och därigenom sänka investeringströskeln för företagen. Överenskommelsen har även en sänkande effekt på finansieringskostnaderna för utländska investeringar.

I överenskommelsen definieras begreppen investerare och investering samt överenskommelsens geografiska tillämpningsområde. Genom överenskommelsen främjas investeringar allmänt och skyddas investeringar som gjorts i landet.

Enligt överenskommelsen skall vardera avtalslutande parten på sitt territorium medge investeringar som görs av den andra avtalslutande partens investerare en rättvis behandling samt, med förbehåll för åtgärder som är absolut nödvändiga för att upprätthålla den allmänna ordningen, fullt skydd och full säkerhet. På dylika investeringar skall tillämpas minst lika förmånlig behandling som den som tillämpas på investeringar gjorda av egna investerare eller av tredje länders investerare, beroende på vilken behandling som är förmånligare för investeraren.

Investeringar som avses i överenskommelsen kan nationaliseras, exproprieras eller annars omhändertas, men endast på icke-diskriminerande basis och i allmänt intresse. En dylik åtgärd kan vidtas endast mot omgående, rättvis och skälig ersättning och med iakttagande av lagliga tillvägagångssätt.

Investeringsförluster som orsakas av krig, väpnade konflikter, nödlägen eller motsvarande händelser skall gottgöras eller ersättas till minst samma nivå som gottgörelse som medges parternas egna investerare eller investerare från något tredje land, i enlighet med vilken som är förmånligare för investeraren.

Genom överenskommelsen säkerställs omedelbar överföringsfrihet för tillgångar i konvertibel valuta enligt den växelkurs som gäller dagen för överföringen i fråga om både löpande betalningar och kapital.

I överenskommelsen ingår bestämmelser om skiljeförfarande vid domstol och internationellt skiljeförfarande för den händelse att det uppstår tvister mellan en investerare och en avtalslutande part. Tvister mellan de avtalslutande parterna om tolkningen och tillämpningen av överenskommelsen skall avgöras i en internationell skiljedomstol som inrättas särskilt för varje enskilt fall.

I propositionen ingår ett förslag till blanketlag, genom vilken de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen införs.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Propositionen har inte några direkta stats-ekonomiska verkningar. Genom förslaget strävar man närmast efter att främja finländska företags möjligheter att idka verksamhet i det andra avtalsslutande landet genom att skapa gynnsammare och tryggare förutsättningar för dessa företags investeringsverksamhet.

4. Beredningen av propositionen

De finska myndigheterna och industriorganisationerna har ansett det ändamålsenligt att ingå en överenskommelse om främjande av och skydd för investeringar med Marocko. Med anledning av detta tog utrikesministeriet i augusti 1995 initiativ till inledandet av förhandlingar om en överenskommelse och

överlämnade samtidigt Finlands utkast till överenskommelse. Den första förhandlingsomgången ägde rum i Rabat i december 1995 och följande förhandlingsomgång i Helsingfors i juli 1996. Punkter i överenskommelsen som då förblev öppna har utretts senare genom skriftväxling så att överenskommelsen blev färdig i juli 2001.

Utrikesministeriet begärde med tanke på godkännandet av överenskommelsen utlåtan- den av följande instanser utanför ministeriet: finansministeriet, handels- och industrimini- steriet, Finlands Bank, Finnvera Abp, Centralhandelskammaren, Industrins och Arbets- givarnas Centralförbund, Skogsindustrin rf och Metallindustrins Centralförbund.

Överenskommelsen undertecknades i Rabat den 1 oktober 2001 av utrikeshandelsminister Kimmo Sasi. För Marockos del underteckna- des överenskommelsen av landets ekonomi- och finansminister Fathallah Oualalou.

DETALJMOTIVERING

1. Överenskommelsens innehåll

I överenskommelsen ingår de sedvanliga definitionerna av begreppen investering, investerare, avkastning samt av den geografiska tillämpningen av överenskommelsen (*art. 1*).

Vardera avtalsslutande parten förbinder sig att främja och skydda investeringar som gjorts på dess territorium av den andra avtalsslutande partens investerare och att medge dem en rättvis behandling samt fullt skydd och full säkerhet. Utvidgningen eller ändringen av investeringar skall ske enligt gällande lagar men får inte ske på mindre gynnsamma villkor än när den ursprungliga investeringen gjordes (*art. 2*).

Den andra avtalsslutande partens investerare och deras investeringar medges samma behandling som nationella eller mest gynnsamma investerare, beroende på vilken behandling som är förmånligare för investeraren. Principen om mest gynnsam nation tillämpas dock inte på förmåner i enlighet med regionala integrationsarrangemang eller avtal för undvikande av dubbelbeskattning eller konventioner om beskattning (*art. 3*).

Nationalisering eller expropriering av egendom eller någon annan motsvarande åtgärd kommer på fråga endast av allmänt intresse och på icke-diskriminerande basis. För dessa åtgärder skall en direkt och skälig ersättning betalas. Ersättningen skall motsvara investeringens marknadsvärde och på den skall betalas ränta från den dag då ersättningen indrivs. Ersättningen skall betalas i konvertibel valuta (*art. 4*).

Förluster som förorsakas av krig, uppror, nationellt nödläge eller motsvarande skall ersättas den avtalsslutande partens investerare i enlighet med principen om icke-diskriminering så att ersättningen är minst så stor som det förutsätts enligt principen om mest gynnsam nation eller principen om nationellt bemötande, beroende på vilken behandling som är förmånligare för investeraren. Om den avtalsslutande part som är värdpart anses vara ersättningskyldig på grund av be-

slagtagande eller överdriven användning av våld skall restitutionen eller ersättningen vara direkt, tillräcklig och faktisk (*art. 5*).

De avtalsslutande parterna säkerställer att avgifter och kapital som hänför sig till den andra avtalsslutande partens investeringar kan överföras fritt efter att skatterna har betalats. Överföringarna sker utan begränsningar, omedelbart, i konvertibel valuta och enligt den kurs som gäller dagen för överföringen (*art. 6*).

De avtalsslutande parternas substitutionsrätt i fall som gäller ersättning av skada erkänns (*art. 7*).

Investeringar som gjorts av en avtalsslutande parts investerare garanteras i jämförelse med bestämmelserna i denna överenskommelse bättre rättigheter när de enligt förpliktelse i nationell eller internationell lagstiftning är berättigade därtill (*art. 8*).

Vardera avtalsslutande parten uppfyller de förpliktelser som den eventuellt har gentemot en investering som gjorts av den andra avtalsslutande partens investerare. Dessa förpliktelser får dock inte strida mot bestämmelserna i denna överenskommelse (*art. 9*).

En tvist mellan en investerare och en värdpart kan enligt investerarens val hänskjutas till en nationell domstol hos värdparten eller till skiljeförfarande vid centralorganet för biläggande av investeringstvister (ICSID) i enlighet med den i Washington 1965 godkända konvention eller till skiljeförfarande enligt de regler som antagits av Förenta Nationernas kommission för internationell handelsrätt (UNICTRAL), om inte parterna kan komma överens om något annat. Skiljedomen är slutgiltig och bindande för de båda parterna och den verkställs enligt den nationella lagstiftningen (*art. 10*).

Tvister mellan de avtalsslutande parterna biläggs i ett sedvanligt internationellt skiljeförfarande med tre medlemmar (*art. 11*).

Överenskommelsen tillämpas på alla investeringar som gjorts före och efter dess ikraftträdande. Överenskommelsen gäller dock inte tvister som har uppstått för dess ikraftträdande (*art. 12*).

Överenskommelsens ikraftträdande och slutbestämmelser följer sedvanliga lösningar. Överenskommelsen är i kraft under en period av tio år och skyddsperioden efter uppsägningen är likaså tio år (*art. 13*).

2. Lagförslag

Lag om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen med Marocko om främjande av och ömsesidigt skydd för investeringar

I 95 § 1 mom. grundlagen förutsätts att sådana bestämmelser i internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen nationellt sätts i kraft genom en särskild lag.

Propositionen innehåller ett förslag till blankettlag.

1 §. Genom 1 § i lagförslaget sätts de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen i kraft.

2 §. Närmare bestämmelser kan ges genom förordning av republikens president.

3 §. Om ikraftträdandet bestäms genom förordning av republikens president. Lagen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen.

3. Ikraftträdande

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då de avtalsslutande parterna har meddelat varandra att de konstitutionella villkoren för ikraftträdandet har uppfyllts. Det i propositionen ingående förslaget till lag om ikraftträdande avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som överenskommelsen.

4. Behovet av riksdagens samtycke och lagstiftningsordning

Enligt 94 § 1 mom. grundlagen godkänner riksdagen fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis skall en bestämmelse anses höra till området för lagstiftningen om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller

rättighet som är skyddad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller är sådan att om den enligt grundlagen skall föreskrivas i lag eller om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse om en internationell förpliktelse på dessa grunder till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

I artikel 1 i överenskommelsen definieras de begrepp som använts i överenskommelsen. De bestämmelser som indirekt påverkar innehållet i och tillämpningen av de materiella bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen hör till området för lagstiftningen. Bestämmelserna i artikel 1 i överenskommelsen hör till området för lagstiftningen och förutsätter riksdagens samtycke.

Enligt artikel 4 i överenskommelsen får en avtalsslutande part expropriera investeringar som gjorts av den andra avtalsslutande partens investerare endast på villkor som närmare bestäms i artikeln. I artikeln ingår dessutom bestämmelser om ersättningar som betalas med anledning av en dylik åtgärd och om räntor som hänför sig till dessa ersättningar. Enligt 15 § grundlagen är vars och ens egendom tryggad och angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag. Därtill kan de ovan nämnda bestämmelserna i artikeln om betalning av ersättningar delvis stå i strid med expropriationslagstiftningen. Bestämmelserna i artikel 4 i överenskommelsen hör till området för lagstiftningen.

Enligt artikel 5 stycke 2 i överenskommelsen har en avtalsslutande part under vissa förutsättningar ett omedelbart ansvar för en skada som dess väpnade styrkor eller myndigheter har förorsakat genom att lägga beslag på eller förstöra en sådan investering eller en del av den som en investerare från den andra avtalsslutande parten har gjort. Enligt 37 § 1 mom. beredskapslagen (198/2000) betalas full ersättning till den som lidit skada med anledning av åtgärder som vidtagits med

stöd av lagen. Enligt 2 mom. i paragrafen skall dock endast en skälig ersättning betalas, om skadan med beaktande av den skadelidandes förmögenhetsförhållanden och andra omständigheter skall anses vara liten eller om stats- eller samhällsekonomiska skäl på grund av skadornas stora mängd oundgängligen kräver det. Bestämmelserna i artikel 5 i överenskommelsen tillsammans med bestämmelserna i artikel 4 kan stå i strid med bestämmelserna om ersättning i beredskapslagen eller kan åtminstone med begränsande av statsrådets prövning inverka på det sätt varpå bestämmelserna i beredskapslagen tillämpas. Bestämmelserna hör därför till området för lagstiftningen.

I artikel 10 i överenskommelsen bestäms om det förfarande som skall iakttas i fråga om tvister mellan en investerare och en avtalsslutande part. De avtalsslutande parterna godkänner utöver sina egna domstolar även skiljedomstolarnas behörighet i fråga om tvister som gäller investeringar. Skiljedomarna är slutgiltiga och bindande. Vid ett sådant skiljeförfarande som avses i artikeln kan på ett sätt som är bindande för Finland bli fastställt på vilket sätt en viss bestämmelse i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen skall tolkas. Bestämmelserna i artikel 10 i överenskommelsen hör till området för lagstiftningen.

Enligt artikel 10 i överenskommelsen kan sådana tvister mellan de avtalsslutande parterna som gäller tolkningen och tillämpningen av överenskommelsen avgöras vid ett särskilt skiljeförfarande. En skiljedomstols beslut är bindande och kan gälla frågor som i Finland hör till området för lagstiftningen. Vid det skiljeförfarande som avses i artikeln

kan det på ett sätt som för Finland är bindande bli fastställt på vilket sätt en viss sådan bestämmelse i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen skall tolkas. En sådan juridiskt bindande tolkning kan anses i viss mån beröra även statens suveränitet och höra till området för lagstiftningen.

I det avsnitt som behandlar nuläget i den allmänna motiveringen har Finlands gällande överenskommelser om skydd för investeringar räknats upp. Lagarna om ikraftträdande av de bestämmelser i alla överenskommelser som hör till området för lagstiftningen har stiftats i sedvanlig lagstiftningsordning. Den överenskommelse som nu behandlas om främjande av och skydd för investeringar med Marocko avviker inte från gällande överenskommelser i några viktiga punkter när det gäller lagstiftningsordningen. Det i propositionen ingående lagförslaget kan därför godkännas i samma lagstiftningsordning som en vanlig lag.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner den i Rabat den 1 oktober 2001 mellan republiken Finlands regering och konungariket Marockos regering ingångna överenskommelsen om främjande av och ömsesidigt skydd för investeringar.

Eftersom överenskommelsen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslagen

Lag

om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen med Marocko om främjande av och ömsesidigt skydd för investeringar

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Rabat den 1 oktober 2001 mellan republiken Finlands regering och konungariket Marockos regering ingångna överenskommelsen om främjande av och ömsesidigt skydd för investeringar gäller som lag sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av republikens president.

3 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 30 november 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister *Jan-Erik Enestam*

(Översättning)

ÖVERENSKOMMELSE**MELLAN REPUBLIKEN FINLANDS
REGERING OCH KONUNGARIKET
MAROCKOS REGERING OM FRÄM-
JANDE AV OCH ÖMSESIDIGT
SKYDD FÖR INVESTERINGAR**

Republiken Finlands regering och Konungariket Marockos regering, nedan de avtalsslutande parterna,

som vill utveckla och fördjupa det ekonomiska och industriella samarbetet, som vill skapa och upprätthålla gynnsamma förhållanden i fråga om investeringar som gjorts av den ena avtalsslutande partens investerare på den andra avtalsslutande partens territorium,

som är medvetna om att skyddet för dessa investeringar på basis av en överenskommelse främjar investeringarnas rörlighet och initiativ som anknyter till affärsverksamhet och därigenom båda avtalsslutande parternas välbefinnande,

har kommit överens om följande:

Artikel 1*Definitioner*

I denna överenskommelse avses följande:

1. Begreppet "investering" omfattar alla slag av direkta eller indirekta tillgångar som har etablerats eller anskaffats av investerare från en avtalsslutande part på den andra avtalsslutande partens territorium i enlighet med den sistnämnda avtalsslutande partens lagar och bestämmelser, och begreppet omfattar i synnerhet, men inte uteslutande,

a) lös och fast egendom samt andra äganderätter, såsom inteckning, pant- och retentionsrätt, säkerheter, nyttjanderätt, hyres- och arrenderätt samt andra motsvarande rättigheter,

ACCORD**ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA
REPUBLIQUE DE FINLANDE ET LE
GOUVERNEMENT DU ROYAUME DU
MAROC CONCERNANT LA PROMO-
TION ET LA PROTECTION RECI-
PROQUES DES INVESTISSEMENTS**

Le Gouvernement de la République de Finlande et le Gouvernement du Royaume du Maroc, dénommés ci-après "Parties Contractantes";

- Désireux de développer et d'approfondir la coopération économique et industrielle;
- Désireux de créer et de maintenir des conditions favorables pour les investissements des investisseurs d'une Partie Contractante sur le territoire de l'autre Partie Contractante;

- Reconnaissant que la protection de ces investissements sur la base d'un Accord stimulera les flux d'investissements et les initiatives d'affaires en vue de la prospérité économique des deux Parties Contractantes;

Sont convenus de ce qui suit:

Article 1*Definitions*

Aux fins du présent Accord:

1. Le terme "investissement" désigne tout avoir et tout apport direct ou indirect acquis ou établis par des investisseurs de l'une des Parties Contractantes sur le territoire de l'autre Partie Contractante conformément aux lois et règlements de cette dernière, notamment mais pas exclusivement:

a) la propriété des biens mobiliers et immobiliers ainsi que tous autres droits réels tels que hypothèques et gages, sûretés réelles, usufruit, location bail et droits similaires;

- b) aktier och andra andelar i företag,
- c) fordran på penningar eller rätt till andra prestationer av ekonomiskt värde,
- d) rättigheter till immateriell och industriell egendom, däri inbegripet upphovsrätt, patent, varumärken, firmor, tillverknings- och försäljningsrättigheter, industriella mönsterrättigheter, tekniska processer, know-how och kundkrets, och
- e) koncessioner som baserar sig på lag eller avtal, såsom tillstånd att prospektera, utvinna eller exploatera naturtillgångar.

2. Förändringar i den form i vilken tillgångar eller kapital investerats eller återinvesterats påverkar inte tillgångarnas eller kapitalets karaktär av investeringar i enlighet med denna överenskommelse.

3. Dessa investeringar skall göras i enlighet med lagar och bestämmelser hos den avtalsslutande part på vars territorium investeringen görs.

4. Begreppet "investerare" avser

a) fysiska personer som är medborgare i Finland eller Marocko i enlighet med Republiken Finlands och Konungariket Marockos lagstiftning, och som investerar på den andra avtalsslutande partens territorium, eller

b) juridiska personer, t.ex. bolag, sammanslutningar, firmor, ekonomiska organisationer eller föreningar med huvudkontor på Republiken Finlands eller Konungariket Marockos territorium vilka har bildats eller etablerats i enlighet med Finlands eller Marockos lagstiftning och gör en investering på den andra avtalsslutande partens territorium.

5. Begreppet "avkastning" avser de totala inkomsterna från investeringen, såsom vinst, dividender, räntor, avgifter eller annan laglig avkastning.

6. Begreppet "territorium" avser

a) med avseende på Republiken Finland alla land- och havsområden, inbegripet havszonerna, över vilka Republiken Finland i enlighet med internationell rätt utövar suveräna rättigheter eller jurisdiktion.

b) les actions, valeurs et toutes autres formes de participation dans des entreprises;

c) les créances monétaires et droits à toutes autres prestations ayant une valeur économique;

d) les droits de propriété intellectuelle et industrielle, y compris les droits d'auteurs, les brevets, les marques de fabrique, les noms commerciaux, les franchises, les dessins industriels, les procédés techniques, le savoir-faire et la clientèle;

e) les concessions commerciales accordées par la loi ou par contrat, y compris les concessions de recherche, d'extraction ou d'exploitation des ressources naturelles.

2. Aucune modification de la forme juridique dans laquelle les avoirs et capitaux ont été investis ou réinvestis n'affecte leur caractère "d'investissement" au sens du présent Accord.

3. Ces investissements doivent être effectués selon les lois et règlements en vigueur de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle l'investissement est effectué.

4. Le terme "investisseur" désigne :

a) toute personne physique ayant la nationalité finlandaise ou marocaine en vertu de la législation de la République de Finlande ou du Royaume du Maroc respectivement et effectuant un investissement sur le territoire de l'autre Partie Contractante;

b) toute personne morale, telles que les sociétés, les entreprises, firmes et organisations ou associations commerciales, ayant son siège social sur le territoire de la République de Finlande ou du Royaume du Maroc et constituée conformément à la législation finlandaise ou marocaine respectivement et effectuant un investissement sur le territoire de l'autre Partie Contractante.

5. Le terme "revenus" désigne les montants rapportés par les investissements tels que les bénéfices, dividendes, intérêts, redevances ou autre revenu légal.

6. le terme "territoire" désigne :

a) pour la République de Finlande: toutes zones terrestres ou maritimes incluant les zones maritimes sur lesquelles la République de Finlande exerce, conformément au droit international, des droits souverains ou une juridiction.

b) med avseende på Konungariket Marocko till konungariket Marocko hörande områden, inbegripet alla havsområden utanför Konungariket Marockos territorialvatten, vilka det därför har kunnat hänvisas till eller kunde ha hänvisats till i Konungariket Marockos lagstiftning och som är områden inom vilka konungariket Marocko i enlighet med internationell rätt kan utöva rättigheter beträffande havsbotten och dess inre samt naturtillgångarna.

Artikel 2

Främjande av och skydd för investeringar

1. Vardera avtalsslutande parten främjar investeringar från den andra avtalsslutande partens investerare på sitt territorium och godkänner sådana investeringar i enlighet med sina lagar och bestämmelser.

2. Sådan utvidgning, ändring eller formförändring av en investering som görs i enlighet med den avtalsslutande parts lagar och bestämmelser på vars territorium investeringen görs anses som en ny investering. Villkoren för godkännande av denna nya investering skall dock vara lika förmånliga som de som tillämpas på den ursprungliga investeringen.

3. Investeringar som den ena avtalsslutande parten har gjort på den andra avtalsslutande partens territorium medges rättvis behandling samt, med reservationer som gäller tvingande åtgärder som krävs för upprätthållande av den allmänna ordningen, fullständigt skydd och fullständig säkerhet. Vardera avtalsslutande parten förbinder sig att säkerställa att skötseln, upprätthållandet, användningen, utnyttjandet eller realiseringen av investeringar som gjorts av den andra avtalsslutande parten på deras territorium inte skadas genom oskäligen eller godtyckliga åtgärder.

4. Avkastningen från investeringarna och återinvesteringen av dem vilken har gjorts i enlighet med den avtalsslutande partens

b) pour le Royaume du Maroc: le territoire du Royaume du Maroc y compris toute zone maritime située au-delà des eaux territoriales du Royaume du Maroc et qui a été ou pourrait être par la suite désignée par la législation du Royaume du Maroc, conformément au droit international, comme étant une zone à l'intérieur de laquelle les droits du Royaume du Maroc relatifs au fond de la mer et au sous-sol marin ainsi qu'aux ressources naturelles, peuvent s'exercer.

Article 2

Promotion et Protection des Investissements

1. Chacune des Parties Contractantes encourage sur son territoire les investissements des investisseurs de l'autre Partie Contractante et admet ces investissements conformément à ses lois et règlements.

2. L'extension, la modification ou la transformation d'un investissement, effectuées conformément aux lois et règlements en vigueur de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle l'investissement est effectué, sont considérées comme un nouvel investissement. Néanmoins, les conditions d'admission applicables à ce nouvel investissement ne peuvent pas être moins favorables que celle applicables à l'investissement initial.

3. Les investissements effectués par les investisseurs de l'une des Parties Contractantes sur le territoire de l'autre Partie Contractante bénéficient de la part de cette dernière d'un traitement juste et équitable ainsi que, sous réserve des mesures strictement nécessaires au maintien de l'ordre public, d'une protection et d'une sécurité pleines et entières. Chaque Partie Contractante s'engage à assurer que la gestion, l'entretien, l'utilisation, la jouissance ou la cession, sur son territoire, des investissements de l'autre Partie Contractante ne soient pas entravés par des mesures injustifiées ou discriminatoires.

4. Les revenus de l'investissement et, en cas de leur réinvestissement conformément à la législation d'une Partie Contractante sur

lagstiftning på vars territorium investering-
en har gjorts medges samma skydd som den
ursprungliga investeringen.

Artikel 3

Behandling av investeringar

1. Vardera avtalsslutande parten skall på sitt territorium säkerställa investeringar som av den andra avtalsslutande partens investerare gjort en rättvis behandling som är lika förmånlig som den behandling som parten medger sina egna investerare och deras investeringar eller investerare från ett land som har ställningen som mest gynnad nation och deras investeringar, beroende på vilken behandling som är förmånligare för investeraren.

2. Vardera avtalsslutande parten skall på sitt territorium beträffande verksamhet som hänför sig till investeringar medge investeringar som gjorts av den andra avtalsslutande partens investerare en behandling som är lika förmånlig som den behandling som den medger sina egna investerare eller investerare från ett land som har ställningen som mest gynnad nation, beroende på vilken behandling som är förmånligare för investeraren.

3. Behandlingen som mest gynnad nation gäller inte privilegier som en avtalsslutande part medger investerare från tredje land på basis av att landet är part eller associerad medlem i frihandelsområden, ekonomiska unioner eller tullunioner, gemensamma marknader eller andra ekonomiska organisationsformer eller motsvarande internationella avtal eller konventioner, eller part i konventioner för förhindrande av dubbelbeskattning eller andra konventioner som hänför sig till beskattning.

Artikel 4

Expropriation och ersättning

1. Ingen nationaliserings- eller expropriationsåtgärd eller annan åtgärd med motsvarande effekt som den ena avtalsslutande

le territoire de laquelle l'investissement est effectué, jouissent de la même protection que l'investissement initial.

Article 3

Traitement des Investissements

1. Chaque Partie Contractante assure sur son territoire aux investissements des investisseurs de l'autre Partie Contractante un traitement juste et équitable, qui n'est pas moins favorable que celui qu'elle accorde aux investissements de ses propres investisseurs ou aux investissements de la nation la plus favorisée, le traitement le plus favorable pour l'investisseur étant retenu.

2. Chaque Partie Contractante, assure sur son territoire, aux investisseurs de l'autre Partie Contractante, pour ce qui est des activités liées à leurs investissements, un traitement non moins favorable que celui qu'elle accorde à ses propres investisseurs ou aux investisseurs de la nation la plus favorisée, le traitement le plus favorable pour l'investisseur étant retenu.

3. Le traitement de la nation la plus favorisée ne s'applique pas aux privilèges qu'une Partie Contractante accorde aux investisseurs d'un Etat tiers en vertu de sa participation ou de son association à une zone de libre échange, une union économique ou douanière, un marché commun ou toute autre forme d'organisation économique régionale, ou un accord international similaire ou une convention tendant à éviter la double imposition en matière fiscale ou toute autre convention en matière d'impôts.

Article 4

Expropriation et Indemnisation

1. Les mesures de nationalisation, d'expropriation ou toutes autres mesures ayant un effet équivalent qui pourraient être prises

parten riktar mot investeringar som gjorts av den andra avtalsslutande partens investerare, får vara diskriminerande eller vidtas i annat än allmänt intresse. Åtgärderna skall vidtas med iakttagande av ett rättvist förfarande.

2. En avtalsslutande part som har vidtagit dylika åtgärder skall utan dröjsmål betala en rättvis och skäligen ersättning, vars totala belopp motsvarar investeringens marknadsvärde dagen före den dag då åtgärderna vidtogs eller offentliggjordes.

3. Arrangemang som anknyter till bestämmandet av ersättningens storlek och betalning av den skall vidtas snabbt, senast vid tidpunkten för expropriationen. Om betalningen blir försenad räknas på ersättningen ränta motsvarande internationell marknadsräntan från den dag då betalningen kan indrivas. Ersättningen betalas till investerarna i konvertibel och fritt överförbar valuta.

Artikel 5

Ersättning av förluster

1. Den ena avtalsslutande parten skall medge investerare från den andra avtalsslutande parten, vilka på den berörda avtalsslutande partens territorium förorsakas skada eller förlust till följd av krig eller annan väpnad konflikt, uppror, nationellt nödläge, upplopp, revolt eller motsvarande, i fråga om restitution, gottgörelse, ersättning eller andra arrangemang en behandling som inte är diskriminerande och som är minst lika förmånlig som den som parten medger sina egna investerare eller investerare från ett land som har ställningen som mest gynnad nation, beroende på vilken behandling som är förmånligare för investeraren.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av stycke 1 i denna artikel skall den ena avtalsslutande partens investerare som i en sådan situation som avses i stycket lider förluster på den andra avtalsslutande partens territorium till följd av att väpnade styrkor eller myndigheter har lagt beslag på eller förstört

par les autorités de l'une des Parties Contractantes à l'encontre des investissements effectués par des investisseurs de l'autre Partie Contractante ne devront être ni discriminatoires, ni motivées par des raisons autres que d'utilité publique. Les mesures devront être effectuées selon la procédure légale.

2. La Partie Contractante ayant pris de telles mesures versera à l'ayant droit, sans retard, une indemnité juste et équitable dont le montant correspondra à la valeur du marché de l'investissement concerné à la veille du jour où les mesures sont prises ou rendues publiques.

3. Les dispositions pour la fixation et le paiement de l'indemnité devront être prises d'une manière prompte au plus tard au moment de l'expropriation. En cas de retard de paiement, l'indemnité portera intérêt aux conditions du marché international à compter de la date de son exigibilité. L'indemnité sera payée aux investisseurs en monnaie convertible et librement transférable.

Article 5

Dedommagement pour Pertes

1. Les investisseurs de l'une des Parties Contractantes dont les investissements subiraient des dommages ou pertes dues à la guerre ou à tout autre conflit armé, révolution, état d'urgence national, révolte, insurrection, ou tout autre événement similaire sur le territoire de l'autre Partie Contractante, bénéficieront de la part de cette dernière d'un traitement non discriminatoire et au moins égal à celui accordé à ses propres investisseurs ou aux investisseurs de la nation la plus favorisée en ce qui concerne les restitutions, indemnisations, compensations ou autres dédommagements, le traitement le plus favorable étant retenu.

2. Sans préjudice du paragraphe 1 de cet Article, les investisseurs d'une Partie Contractante qui, à l'occasion des événements visés dans ce paragraphe, subissent, sur le territoire de l'autre Partie Contractante, des pertes résultant de la réquisition ou de la destruction de leurs biens par les forces ar-

investeringarnas egendom utan att det har förorsakats av strid eller fastän situationen inte hade krävt detta medges direkt, tillräcklig och effektiv restitution eller ersättning.

Artikel 6

Överföringar

1. Vardera avtalsslutande parten på vars territorium den andra avtalsslutande partens investerare har gjort investeringar skall säkerställa att dessa investerare efter att de har fullgjort sina skattskyldigheter fritt kan överföra kontanta medel som hänför sig till dessa investeringar i konvertibel valuta och i synnerhet, men inte uteslutande,

a) kapital eller ytterligare belopp som är avsedda för upprätthållande eller utvidgande av en investering,

b) vinst, dividend, ränta, betalningar och annan avkastning,

c) belopp för återbetalning av lån som hänför sig till en investering och betalning av räntor på dem,

d) inkomster på grund av total eller partiell realisering av en investering,

e) ersättningar som betalas enligt artiklarna 4 och 5,

f) en lämplig kvot av löner och andra arvoden till den avtalsslutande partens medborgare som har rätt att arbeta på den andra avtalsslutande partens territorium i samband med en investering, och

g) betalningar till följd av biläggandet av tvister.

2. Överföringar enligt stycke 1 i denna artikel verkställs utan begränsningar och omedelbart i fritt konvertibel valuta och enligt den marknadskurs som dagen då överföringen görs gäller för den valuta som skall överföras.

3. Garantierna enligt denna artikel är minst de samma som de som medges investerare från ett land som har ställningen som mest gynnad nation.

mées ou par les autorités, non causée par des opérations de combat ou non requise par la nécessité de la situation, bénéficieront de la part de l'autre Partie Contractante d'une indemnisation ou restitution prompte, adéquate et effective.

Article 6

Transferts

1. Chaque Partie Contractante, sur le territoire de laquelle des investissements ont été effectués par des investisseurs de l'autre Partie Contractante, assure à ces investisseurs, après l'acquittement des obligations fiscales, le libre transfert en monnaie convertible des avoirs liquides afférents à ces investissements et notamment, mais pas exclusivement:

a) d'un capital ou d'un montant complémentaire visant à maintenir ou à accroître l'investissement;

b) des bénéfices, dividendes, intérêts, redevances et autres revenus courants;

c) des sommes nécessaires au remboursement d'emprunts et intérêts relatifs à l'investissement;

d) des produits d'une liquidation totale ou partielle de l'investissement;

e) des indemnités dues en application des articles 4 et 5;

f) d'une quotité appropriée des salaires et autres rémunérations revenant aux citoyens d'une Partie Contractante qui ont été autorisés à travailler sur le territoire de l'autre Partie Contractante au titre d'un investissement ; et

g) des paiements résultants du règlement des différends.

2. Les transferts visés au paragraphe 1 sont effectués au taux de change applicable à la date du transfert et seront effectués sans aucune restriction ou retard, en monnaie librement convertible.

3. Les garanties prévues par le présent article sont au moins égales à celles accordées aux investisseurs de la nation la plus favorisée .

Artikel 7

Substitution

1. Om en avtalsslutande part eller ett organ som den utsett till sin företrädare erlägger en betalning till en egen investerare på grundval av en sådan andra än kommersiella risker gällande garanti som har beviljats för en investering på den andra avtalsslutande partens territorium, skall den sistnämnda avtalsslutande parten godkänna att investerarens rättigheter och anspråk övergår till den förstnämnda avtalsslutande parten enligt principen om substitution och godkänna den förstnämnda partens rätt att begagna sig av rättigheterna och genomföra anspråken i samma utsträckning som den ursprungliga investeraren.

2. Alla tvister mellan den sistnämnda avtalsslutande parten och den förstnämnda avtalsslutande parten som hänför sig till substitution biläggs enligt bestämmelserna i artikel 10 i denna överenskommelse.

Artikel 8

Regler som tillämpas

När en fråga som hänför sig till en investering samtidigt regleras genom denna överenskommelse och den ena avtalsslutande partens lagstiftning eller befintliga internationella konventioner som de avtalsslutande parterna avser underteckna i framtiden, kan den andra avtalsslutande partens investerare bestämma att de bestämmelser som är förmånligare för dem tillämpas i första hand.

Artikel 9

Övriga förpliktelser

1. Den ena avtalsslutande partens investerare kan ingå särskilda förbindelser med den andra avtalsslutande parten, men bestämmelserna i dem får inte strida mot bestämmelserna i denna överenskommelse. Denna överenskommelse reglerar även investeringar som görs med stöd av sådana förbindelser.

Article 7

Subrogation

1. Si une Partie Contractante ou son organisme désigné (l'assureur) effectue un paiement à son propre investisseur en vertu d'une garantie couvrant les risques non commerciaux accordée à un investissement sur le territoire de l'autre partie contractante, cette dernière reconnaîtra la subrogation à l'assureur de tous les droits et réclamations découlant d'un tel investissement et reconnaîtra que l'assureur est habilité à exercer les droits et à faire valoir des réclamations dans la même étendue que l'investisseur initial.

2. Tout différend en matière de subrogation entre une Partie Contractante et l'assureur sera réglé conformément aux dispositions de l'article 10 du présent Accord.

Article 8

Regles Applicables

Lorsqu'une question relative aux investissements est régie à la fois par le présent Accord et par la législation nationale de l'une des Parties Contractantes ou par des conventions internationales existantes ou souscrites par les Parties dans l'avenir, les investisseurs de l'autre Partie Contractante peuvent se prévaloir des dispositions qui leur sont les plus favorables.

Article 9

Autres Obligations

1. Les investisseurs d'une Partie Contractante peuvent conclure avec l'autre Partie Contractante des engagements spécifiques dont les dispositions ne peuvent toutefois pas être contraires au présent Accord. Les investissements effectués en vertu de tels engagements spécifiques sont aussi régis par le présent Accord.

2. Vardera avtalsslutande parten skall säkerställa att den alltid uppfyller de förpliktelser som den har i förhållande till den andra avtalsslutande partens investerare.

Artikel 10

Biläggande av tvister som hänför sig till investeringar

1. Alla tvister som uppkommer mellan en avtalsslutande part och en investerare från den andra avtalsslutande parten och som hänför sig till en investering skall i mån av möjlighet avgöras genom förhandlingar mellan parterna i tvisten.

2. Om en tvist inte kan lösas på förlikningsväg genom ett direkt avtal mellan de avtalsslutande parterna inom sex (6) månader från den dag då ett skriftligt tillkännagivande givits, skall den enligt investerarens val hänskjutas

a) till en behörig domstol hos den avtalsslutande part på vars territorium investeringen har gjorts, eller

b) till skiljeförfarande vid Internationella centralorganet för biläggande av investeringstvister (ICSID), som upprättats genom konventionen om biläggande av investeringstvister mellan stat och medborgare i en annan stat, vilken konvention öppnades för undertecknande i Washington den 18 mars 1965, eller

c) till en ad hoc-skiljedomstol som upprättas i enlighet med bestämmelserna om skiljeförfarande, antagna av Förenta Nationernas kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL), om inte parterna i tvisten kommer överens om något annat.

I detta syfte ger vardera parten sitt slutgiltiga samtycke till att alla tvister som hänför sig till investeringarna hänskjuts till ovan nämnda domstol eller till ett alternativt skiljeförfarande.

3. Ingendera avtalsslutande parten som är part i en tvist kan i något skede av skiljeförfarandet eller verkställandet av skiljedomen invända mot att den investerare som är den andra parten i tvisten på grundval av en försäkring har fått en gottgörelse som helt eller delvis täcker dennes förluster.

2. Chacune des Parties Contractantes assure à tout moment le respect des engagements qu'elle aura pris envers les investisseurs de l'autre Partie Contractante.

Article 10

Règlement des Différends relatifs aux Investissements

1. Tout différend relatif aux investissements entre une Partie Contractante et un investisseur de l'autre Partie Contractante sera réglé, autant que possible, à l'amiable, par consultations et négociations entre les parties au différend.

2. A défaut de règlement à l'amiable par arrangement direct entre les parties au différend dans un délai de six mois, à compter de la date de sa notification écrite, le différend est soumis au choix de l'investisseur:

a) soit à un tribunal compétent de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle l'investissement a été effectué;

b) soit à l'arbitrage du Centre International pour le Règlement des Différends relatifs aux Investissements (C.I.R.D.I.), créé par la "Convention pour le Règlement des différends relatifs aux investissements entre Etats et ressortissants d'autres Etats", ouverte à la signature à Washington, le 18 Mars 1965.

c) soit à un tribunal d'arbitrage ad hoc qui, sauf autrement convenu entre les parties au différend, sera établi conformément aux règles d'arbitrage de la Commission des Nations Unies pour le Droit Commercial International (CNUDCI).

A cette fin, chacune des Parties Contractantes donne son consentement irrévocable à ce que tout différend relatif aux investissements soient soumis au tribunal susmentionné ou à l'une des procédures d'arbitrage.

3. Aucune des Parties Contractantes, partie à un différend, ne peut soulever d'objection, à aucun stade de la procédure d'arbitrage ou de l'exécution d'une sentence arbitrale, du fait que l'investisseur, partie adverse au différend, ait perçu une indemnité couvrant tout ou partie de ses pertes en vertu d'une assurance.

4. Skiljedomstolen fattar sitt beslut i enlighet med den nationella lagstiftningen hos den avtalsslutande part på vars territorium investeringen har gjorts, inbegripet den internationella privaträtten, bestämmelserna i denna överenskommelse, villkoren i sådana särskilda avtal som eventuellt ingås vad gäller investeringen, och principerna för internationell rätt.

5. Skiljedomen är slutgiltig och bindande för de båda parterna i tvisten. Vardera avtalsslutande parten skall förbinda sig att verkställa den enligt sin nationella lagstiftning.

Artikel 11

Biläggande av tvister mellan de avtalsslutande parterna

1. Tvister mellan de avtalsslutande parterna om tolkningen och tillämpningen av denna överenskommelse skall i mån av möjlighet lösas på diplomatisk väg.

2. Om en tvist inte kan lösas på detta sätt, skall den hänskjutas till en blandad kommission, som består av representanter för de avtalsslutande parterna och som sammanträder utan dröjsmål på den snabbare avtalsslutande partens begäran.

3. Om den blandade kommissionen inte lyckas bilägga tvisten inom sex (6) månader från den dag då förhandlingarna inleddes, skall den på begäran av någondera avtalsslutande parten hänskjutas till en skiljedomstol.

4. Skiljedomstolen upprättas enligt följande: vardera avtalsslutande parten skall utse en medlem till skiljedomstolen och dessa två medlemmar väljer tillsammans en medborgare i ett tredje land som de avtalsslutande parterna utser till ordförande för skiljedomstolen. Skiljemännen utses inom tre (3) månader och ordföranden inom fem (5) månader från den dag då den ena avtalsslutande parten har underrättat den andra avtalsslutande parten om sin avsikt att hänskjuta tvisten till en skiljedomstol.

5. Om de tidsfrister som avses i stycke 4 i denna artikel inte har iakttagits, kan vilken som helst av de avtalsslutande parterna be

4. Le Tribunal arbitral statuera sur la base du droit national de la Partie Contractante, partie au différend, sur le territoire de laquelle l'investissement est situé, y compris les règles relatives aux conflits de lois, des dispositions du présent Accord, des termes des accords particuliers qui seraient conclus au sujet de l'investissement ainsi que des principes de droit international.

5. Les sentences arbitrales sont définitives et obligatoires pour les parties au différend. Chaque Partie Contractante s'engage à exécuter ces sentences en conformité avec sa législation nationale.

Article 11

Reglement des Différends entre les Parties Contractantes

1. Tout différend entre les Parties Contractantes au sujet de l'interprétation ou de l'application du présent Accord sera réglé, autant que possible, entre les deux Parties Contractantes par la voie diplomatique.

2. A défaut d'un tel règlement, le différend est soumis à une commission mixte, composée des représentants des Parties contractantes; celle-ci se réunit sans délai, à la demande de la Partie la plus diligente.

3. Si la commission mixte ne peut régler le différend dans un délai de six mois à dater du commencement des négociations, il est soumis à un tribunal d'arbitrage, à la demande de l'une des Parties Contractantes.

4. Ledit tribunal sera constitué de la manière suivante: Chaque Partie Contractante désigne un arbitre, et les deux arbitres choisissent ensemble un troisième arbitre, ressortissant d'un Etat tiers, qui sera nommé Président du tribunal par les parties contractantes. Les arbitres doivent être désignés dans un délai de trois mois, le Président dans un délai de cinq mois à compter de la date à laquelle l'une des Parties Contractantes a fait part à l'autre Partie Contractante de son intention de soumettre le différend à un tribunal d'arbitrage.

5. Si les délais fixés au paragraphe (4) ci-dessus n'ont pas été observés, l'une ou l'autre Partie Contractante invitera le Président

presidenten i Internationella domstolen att verkställa de behövliga utnämningarna. Om presidenten i Internationella domstolen är medborgare i någondera avtalsslutande parten eller annars förhindrad att fullgöra uppgiften, ombeds vice presidenten i Internationella domstolen att verkställa de behövliga utnämningarna. Om vice presidenten i Internationella domstolen är medborgare i någondera avtalsslutande parten eller annars förhindrad att fullgöra uppgiften, ombeds den till tjänsteåren äldsta medlem i Internationella domstolen som inte är medborgare i någondera avtalsslutande parten att verkställa de behövliga utnämningarna.

6. Skiljedomstolen fattar sitt beslut i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse och principerna för internationell rätt. Skiljedomstolen skall fatta sitt beslut med enkel röstmajoritet. Skiljedomstolens beslut är slutgiltigt och bindande för vardera avtalsslutande parten.

7. Skiljedomstolen fattar beslut om sina egna procedurregler.

8. Vardera avtalsslutande parten skall bära kostnaderna för sin skiljeman och sin representation i skiljeförfarandet. Kostnaderna för ordföranden och andra eventuella kostnader skall bäras till lika delar av vardera avtalsslutande parten.

Artikel 12

Tillämpning

Denna överenskommelse tillämpas även på investeringar som investerare från någondera avtalsslutande parten har gjort på den andra avtalsslutande partens territorium i enlighet med den sistnämnda partens lagar och bestämmelser före överenskommelsens ikraftträdande. Denna överenskommelse tillämpas dock inte på sådana tvister som har uppstått före överenskommelsens ikraftträdande.

Artikel 13

Ikraftträdande, giltighetstid och uppsägning

1. Denna överenskommelse skall ratificeras och den träder i kraft den trettionde da-

de la Cour Internationale de Justice à procéder aux désignations nécessaires. Si le Président de la Cour Internationale de Justice possède la nationalité de l'une des Parties Contractantes, ou s'il est empêché d'exercer cette fonction, le Vice-Président de la Cour Internationale de Justice sera invité à procéder aux nominations nécessaires. Si le Vice-Président possède la nationalité de l'une des Parties Contractantes ou bien s'il est empêché d'exercer son mandat, le membre le plus ancien de la Cour Internationale de Justice, qui n'est ressortissant d'aucune des Parties Contractantes, sera invité à procéder aux dites nominations.

6. Le tribunal arbitral statue sur la base des dispositions du présent Accord et des règles et principes du Droit International. La décision du tribunal sera adoptée par la majorité des voix. Elle sera définitive et obligatoire pour les Parties Contractantes.

7. Le tribunal fixe ses propres règles de procédure.

8. Chaque Partie Contractante supportera les frais de son arbitre et de sa représentation dans la procédure d'arbitrage. Les frais concernant le Président et les autres frais seront supportés, à parts égales, par les Parties Contractantes.

Article 12

Application

Le présent Accord couvre également les investissements effectués avant son entrée en vigueur, par les investisseurs de l'une des Parties Contractantes sur le territoire de l'autre Partie Contractante, conformément à ses lois et règlements. Toutefois, le Présent Accord ne s'appliquera pas aux différends qui pourraient survenir avant son entrée en vigueur.

Article 13

Entree en Vigueur, Validite et Expiration

1. Le présent Accord sera soumis à ratification et entrera en vigueur trente jours à

gen efter den dag då det senare av två meddelanden, enligt vilket den avtalsslutande parten har uppfyllt de konstitutionella villkoren, har mottagits.

Denna överenskommelse är i kraft under en tid av tio (10) år. Såvida någondera avtalsslutande parten inte säger upp överenskommelsen minst sex (6) månader före giltighetstidens slut förlängs dess giltighet konkludent för tio år i sänder med förbehåll att vardera avtalsslutande parten har rätt att säga upp överenskommelsen genom ett skriftligt meddelande som ges minst sex (6) månader före den innevarande giltighetstidens slut.

2. Denna överenskommelse gäller investeringar som har gjorts före den sista dagen av dess giltighet, under en period av tio år från den dag då ifrågavarande giltighet löper ut.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina regeringar, undertecknat denna överenskommelse.

Upprättad i Rabat den 1 oktober 2001 i två originalexemplar på finska, arabiska, franska och engelska, vilka alla fyra texter har samma giltighet. Om avvikelser förekommer mellan texterna skall de franska och engelska texterna gälla.

För Republiken
Finlands regering

För Konungariket
Marockos regering

compter de la date de la réception de la dernière des deux notifications relatives à l'accomplissement par les deux Parties Contractantes de leurs procédures constitutionnelles respectives.

Il restera en vigueur pour une période de dix ans, à moins que l'une des Parties Contractantes ne le dénonce au moins six mois avant l'expiration de sa période de validité. Il est chaque fois reconduit tacitement pour une nouvelle période de dix ans, chaque Partie Contractante se réservant le droit de le dénoncer par notification écrite au moins six mois avant la date d'expiration de la période de validité en cours.

2. Les investissements effectués antérieurement à la date d'expiration du présent Accord lui restent soumis pour une période de dix ans à compter de la date de ladite expiration.

En foi de quoi, les représentants sous-signés, dûment autorisés par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Accord.

Fait à Rabat le 1er octobre 2001 en deux originaux, chacun en langues finnoise, arabe, anglaise et française; les quatre textes faisant également foi. En cas de divergence les textes français et anglais prévaudront.

Pour le Gouvernement pour le
Gouvernement

De la République de Finlande du
Royaume du Maroc